



## SOSIONOMIN ERITYISOSAAMI- NEN VARHAISKASVATUKSESSA

Mikä on sosionomin erityisosaamista ja kuinka sitä voi hyödyntää varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvassa?

TEKIJÄ/T      Sonja Isokuorti  
                    Sonja Laukkanen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Sonja Isokuortti & Sonja Laukkanen	
Työn nimi Sosionomin erityisosaaminen varhaiskasvatuksessa – Mikä on varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista ja kuinka sitä voi hyödyntää varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvassa?	
Päiväys	21.4.2025
	28/3
Yhteistyötaho Savonia-ammattikorkeakoulu	
<p>Opinnäytetyön taustalla oli vuonna 2018 voimaan tullut varhaiskasvatuslaki, jonka myötä varhaiskasvatuksen sosionomien rooli moniammatillisissa tiimeissä vahvistui. Sosionomien työnkuvan epäselvyys ja kiinnostuksen väheneminen alaa kohtaan herättivät tarpeen tehdä näkyväksi varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista. Työn tavoitteena oli tuottaa Savonia-ammattikorkeakoulun opetuskäyttöön videomateriaalia, joka selkeyttäisi sosionomin roolia, osaamista ja tehtäviä varhaiskasvatuksessa sekä tukisi sosionomiopiskelijoiden ammatillista kasvua.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistyönä, jossa hyödynnettiin ennakkoinnin menetelmää. Kehittämisprosessi eteni Salosen ym. (2017) seitsemän vaiheen mallin mukaisesti, alkaen tarpeen tunnistamisesta ja päättyen tulosten arviointiin ja levittämiseen. Videomateriaalin suunnittelussa perehdyttiin ajankohtaiseen tutkimustietoon ja varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön. Videoiden sisältö perustui teoreettiseen taustoitukseen ja haastatteluun, jossa kartoitettiin varhaiskasvatuksen sosionomin kokemuksia ja näkemyksiä erityisosaamisesta. Videot käsikirjoitettiin yhdessä ja tuotettiin käyttäen Canvaa ja InShot-sovellusta.</p> <p>Tuloksena syntyi kaksi opetusvideota, jotka kuvaavat varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista ja työnkuvaa. Videoiden arvioinnissa todettiin niiden tukevan opetusta ja selkeyttävän sosionomin roolia, vaikka visuaalista ilmettä ja konkretiaa toivottiin lisää. Tuotosta voidaan hyödyntää laajemmin esimerkiksi täydennyskoulutuksessa ja perehdytysmateriaalina. Jatkossa materiaalia voisi kehittää interaktiivisemmaksi, laajentaa eri alustoille tai muuntaa esimerkiksi verkkokurssiksi, ja kerätä käyttäjäpalautetta jatkokehittämisen tueksi.</p>	
Avainsanat varhaiskasvatus, sosionomi, erityisosaaminen, opetusvideo	

## SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	5
2	VARHAISKASVATUS SUOMESSA.....	7
2.1	Varhaiskasvatuksen tehtävä ja tavoitteet.....	7
2.2	Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja säädökset.....	7
2.3	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet .....	8
2.4	Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävät .....	9
3	SOSIONOMIN (AMK) OPINNOT JA OSAAMINEN.....	11
3.1	Opinnot Savonia-ammattikorkeakoulussa.....	11
3.2	Osaaminen varhaiskasvatuksessa .....	11
4	SOSIONOMI VARHAISKASVATUKSESSA.....	13
4.1	Keskeiset osaamisalueet varhaiskasvatuksen sosionomilla .....	13
4.2	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka .....	13
4.3	Varhainen oppiminen ja ohjaus.....	14
4.4	Erytynen tuki ja lapsen osallisuus .....	15
5	KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE .....	18
6	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS .....	19
6.1	Kehittämistyö.....	19
6.2	Videoiden sisällön ja toteutuksen suunnittelu .....	20
6.3	Videoiden toteutus.....	20
6.4	Videoiden arviointi .....	21
7	POHDINTA.....	23
7.1	Kehittämistyön toteutuksen ja tuotoksen pohdinta .....	23
7.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	23
7.3	Ammatillinen kasvu .....	24
7.4	Kehittämistyön hyödynnettävyys ja kehittämisideat .....	24
	LÄHTEET .....	26
	LIITE 1: TEEMAHAASTATTELU .....	29
	LIITE 2: ERITYISOSAAMISEN VIDEOON KÄSIKIRJOITUS .....	32
	LIITE 3: ARVIOINTILOMAKE .....	36



## 1 JOHDANTO

Uuden, vuonna 2018 voimaan tulleen varhaiskasvatustalain tuomat muutokset vaikuttavat merkittävästi varhaiskasvatukseen Suomessa. Lakiuudistuksen myötä varhaiskasvatuksen sosionomit ovat oma ammattiryhmänsä moniammatillisissa tiimeissä. Siirtymäaika on vuoteen 2030 saakka, johon mennessä lapsiryhmän kolmihenkisessä tiimissä tulee työskennellä vähintään kaksi korkeakoulutettua ammattilaista lastenhoitajan lisäksi. Näistä vähintään toisen tulee olla varhaiskasvatuksen opettaja. (Rintakorpi, Holmikari, Jalasmäki, Kukkonen 2023, 9.)

Varhaiskasvatus tarkoittaa lapselle suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti toteutettua kokonaisuutta, joka pitää sisällään kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Kaiken tämän keskiössä korostuu pedagogiikka. Varhaiskasvatus kuuluu Suomen koulutusjärjestelmään ja tukee lapsen kasvua ja oppimista merkittävästi. Varhaiskasvatukseen ovat oikeutettuja 0–6-vuotiaat lapset. (Opetushallitus n.d. b.)

Sosionomin työnkuvan epäselvyys varhaiskasvatuksessa on aiheuttanut epävarmuutta ja hämmennystä. Epävarmuus näkyy esimerkiksi siinä, että sosionomien kiinnostus työskennellä varhaiskasvatuksessa on huomattavasti vähentynyt. (Miettinen, Roos, Väkiparta 2023, 29.)

Opinnäytetyö on kehittämistyö, jonka tarkoituksena on tehdä näkyväksi varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista. Varhaiskasvatuksen sosionomi on lapsi- ja perhepalveluiden erityisosaaja. Varhaiskasvatuksen henkilökunta saa työn avulla paremman käsityksen siitä, miten sosionomin rooli näyttäytyy varhaiskasvatuksessa ja täydentää tiimiä. Jokaisen selkeä rooli selkeyttää myös työnjakoa työntekijöiden välillä. Kehittämistyö auttaa myös sosionomiopiskelijoita hahmottamaan selkeämmin varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa päiväkodissa. Sen avulla he saavat laajemmin käsityksen tulevasta työnkuvastaan jo opintojen aikana. Kehittämistyön tarkoituksena on tuottaa video-materiaalia, jossa kuvataan varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista.

Työn tilaajana toimii Savonia-ammattikorkeakoulu. Savonia-ammattikorkeakoulu on yksi Suomen suurimmista ammattikorkeakouluista, joka tarjoaa monipuolista koulutusta kuudella eri alalla. Sen kampukset sijaitsevat Iisalmissa, Kuopiossa ja Varkaudessa. Opiskelijoita on yli 8000 ja koulu tekee tiivistä yhteistyötä alueen toimialojen kanssa, mikä tuo opiskeluun käytännölläisyyttä ja yhdistää oppimisen työelämän tarpeisiin. (Savonia.fi n.d.a.)

Savonia (n.d.a.) -ammattikorkeakoulun tutkintösääntö 1 § sanoo näin Savonia-ammattikorkeakoulun koulutustehtävästä:

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen.

Savonia-ammattikorkeakoulun strategisena linjauksena on työelämäläheinen korkeakoulutus – Great Place to Learn, siinä Savonian kampusten avoimuus ja toisiinsa yhdistyvät oppimis-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioympäristöt tukevat osaamisen kehittämistä. Pedagogisena lähtökohtana ovat niin laadukas ja työelämäläheinen koulutus, kuin siihen monimuotoisesti yhdistettävä tutkimus-

ja kehittämistoiminta. Savonialla etsitään aktiivisesti ja testataan uusia innovatiivisia ja monipuolisia toimintamalleja, jotka syventävät työelämäläheisyyttä, unohtamatta kansainvälistä toimintaympäristöä ja sen kehittämistä. Opiskelijoiden motivaatio ja opintoihin sitoutuminen korostuvat työelämäläheisessä koulutuksessa. Tyypillistä siinä on monimuotoisuus, monialaisuus sekä aikaan ja paikkaan sitomattomuus. (Savonia.fi n.d.b.)

Yksilölähtöisyys on tärkeää Savonialla, joten koulutus (tutkinto, erikoistumiskoulutus, osaamiskokoonaisuus tai yksittäinen opintojakso) pyritään personoimaan opiskelijan tarpeet ja tavoitteet huomioon. Toteutustapojen monipuolisuus mahdollistaa vaihtoehdoisen suoritustavan ja opiskelijan omien tavoitteiden mukaisen etenemisen opinnoissa. Aikaisemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä työelämässä tapahtuva oppiminen ovat osana opiskelijan henkilökohtaista opiskelu- ja urasuunnitelmaa, jota hyödynnetään tavoitteellisesti. (Savonia.fi n.d.b.)

## 2 VARHAISKASVATUS SUOMESSA

### 2.1 Varhaiskasvatuksen tehtävä ja tavoitteet

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tärkeitä tehtäviä. Sen tarkoituksena on edistää lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja oppimista tiiviissä yhteistyössä lasten vanhempien kanssa. Yksi varhaiskasvatuksen tärkeistä tehtävistä on mahdollistaa vanhemman työssäkäynti tai opiskelu. Lasten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tukeminen sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisy ovat merkittäviä varhaiskasvatuksen kulmakiviä. Tiedot ja taidot, jotka lapset oppivat varhaiskasvatuksessa, vahvistavat heidän asemaansa ja osallistumistaan yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2022.) Varhaiskasvatuksen yleiset tavoitteet määritellään tarkemmin varhaiskasvatuslaissa (540/2018, §3).

Lapsen tarpeet ohjaavat yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja lapsen vanhempien välillä. Yhteistyön tavoitteena on varmistaa lapsen etu ja oikeudet, jotka ohjaavat toimintaa varhaiskasvatuksessa edistämällä lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Molempipuolinen luottamus sekä avoin vuorovaikutus vanhempien ja kasvattajien välillä luovat pohjan toimivalle yhteistyölle. Lapsen kokemusten sekä tunteiden jakaminen ja vanhemmuuden tukeminen ovat merkittävä osa yhteistyötä. (Terävä, Bööck 2022.)

Varhaiskasvatuksen pedagogiikan kokonaisuuteen sisältyy lapsen hoito, kasvatus ja opetus, joissa huomioidaan lasten yksilölliset tarpeet ja vahvuudet. Lasten tulevaisuuden taidot alkavat kehittyä jo varhaisessa iässä, ja tämä kehitys jatkuu koko elämän ajan. Varhaiskasvatuksessa oppimisen alueet kuvaavat pedagogiikan tärkeimpiä tavoitteita ja sisältöjä, joita pyritään mukauttamaan lasten kiinnostuksenkohteiden sekä taitojen perusteella. (Opetushallitus n.d. b.)

Varhaiskasvatuksessa leikki on keskeinen osa toimintaa, ja sillä on merkittävä rooli lapsen oppimisessa, hyvinvoinnissa sekä vuorovaikutustaitojen kehittämisessä. Jokaiselle lapselle tarjotaan mahdollisuus osallistua leikkiin ja yhteisiin aktiviteetteihin. Toimintaan kuuluu vapaata ja ohjattua leikkiä sekä tutkimista, liikuntaa ja taiteellista ilmaisua. Päivän aikana toimitaan joustavasti eri kokoisissa ryhmissä, jotta kaikki lapset pääsevät osallistumaan ja olemaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Opetushallitus n.d. b.)

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on tärkeää lasten elämänlaadun sekä heidän sosiaalisen ja kognitiivisen kehityksen kannalta. Varhaiskasvatus vaikuttaa monipuolisesti lasten elämään tarjoamalla mahdollisuuden osallistua mielekkääseen ja pedagogisesti suunniteltuun toimintaan. Toisten lasten kanssa tapahtuva vuorovaikutus on keskeistä varhaiskasvatuksen arjessa ja yhtä tärkeää on, että aikuiset pystyvät sensitiiviseen vuorovaikutukseen ja osaavat luoda lapsille oppimisympäristön, joka edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. (Karila 2016.)

### 2.2 Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja säädökset

Varhaiskasvatusta ja sen järjestämistä ohjaavat ja säätelevät Suomen lainsäädäntö sekä kansainväliset sopimukset. Suomen perustuslaki, varhaiskasvatuslaki ja valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta muodostavat pohjan varhaiskasvatuksen järjestämiselle. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet antavat tarkempaa ohjeistusta toiminnan sisällöstä. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan myös hallintolakia ja lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Järjestämisessä on otettava huomioon myös muita lainsäädännöllisiä velvoitteita, kuten yhdenvertaisuuslaki ja tasa-arvolaki,

sekä muita kansainvälisiä sopimuksia, joihin Suomi on sitoutunut. Näihin kuuluvat Euroopan ihmisoikeussopimus, YK:n lapsen oikeuksien sopimus, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Näiden säädösten avulla varmistetaan, että kaikille lapsille tarjotaan yhdenvertaiset ja oikeudenmukaiset olosuhteet varhaiskasvatuksessa. (Opetushallitus 2022.)

Varhaiskasvatuslaki määrittelee lapsen oikeuden osallistua varhaiskasvatukseen ja saada tarvittavaa tukea varhaiskasvatuksen aikana. Laki säättää myös siitä, miten varhaiskasvatuspalvelut järjestetään ja tuotetaan, eli miten palvelut toteutetaan käytännössä. Lisäksi laki määrittelee varhaiskasvatuksen tietovarannon, eli sen, miten varhaiskasvatusta koskevaa tietoa kerätään, käsitellään ja hyödynnetään. Varhaiskasvatuslaissa asetetaan myös tavoitteet varhaiskasvatuksen laadun varmistamiselle, henkilöstön riittävyydelle ja pätevyydelle. Laissa säädetään henkilöstön määrästä ja rakenteesta, henkilöstön koulutustasosta sekä täydennyskoulutuksista. Laki sisältää myös säännöksiä salassapidosta ja tietojenvaihdosta, joiden tarkoituksena on suojella lapsen oikeuksia ja varmistaa tietosuojaa varhaiskasvatuksen aikana. Näin varmistetaan, että lapsen tiedot käsitellään turvallisesti ja luottamuksellisesti. (Opetushallitus n.d. b.)

Päiväkodin ja perhepäivähoidon henkilöstömitoituksesta säädetään valtioneuvoston asetuksissa sekä varhaiskasvatuslaissa. Tämä tarkoittaa siis käytännössä sitä, kuinka monta kasvattajaa tarvitaan suhteessa lapsien määrään. Yhden lapsiryhmän lapsiluku voi olla enintään määrä, joka vastaa kolmen kasvattajan suhdelukua. Tarvittaessa kasvattajia voi kuitenkin olla enemmän. Yhtä kasvattajaa kohden saa olla korkeintaan 4 alle 3-vuotiasta tai 7 yli 3-vuotiasta lasta. Mikäli päiväkodissa on lapsia, joilla on erityisiä tuen tarpeita, tulee se huomioida lasten tai hoito- ja kasvatustehtävissä olevien aikuisten määrässä, ellei lapsella ole omaa avustajaa. (Tehy n.d.)

### 2.3 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen laatima valtakunnallinen asetus, joka perustuu varhaiskasvatuslakiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on määrittää, kuinka varhaiskasvatusta toteutetaan Suomessa ja sen avulla laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatuslaki määrittelee lapsen oikeuden varhaiskasvatukseen sekä asettaa varhaiskasvatuksen tavoitteet. (Opetushallitus 2022.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on luotu tukemaan ja ohjaamaan varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteutusta ja kehittämistä. Sen tarkoituksena on varmistaa, että laadukas ja yhdenvertainen varhaiskasvatus toteutuu koko Suomessa. Varhaiskasvatus käsittää kokonaisuuden, jossa kasvatusta, opetusta ja hoitoa yhdistetään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti, ja tässä kokonaisuudessa erityinen paino on pedagogiikalla. (Opetushallitus 2022.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu huomioiden lasten kasvuympäristön ja varhaiskasvatuksen toimintaympäristön muutokset sekä lainsäädännön uudistukset. Perusteita on kehitetty yhteistyössä sidosryhmien kanssa hyödyntäen uusinta tutkimustietoa ja kehitystyön tuloksia. Varhaiskasvatussuunnitelma muodostuu kolmesta tasosta: valtakunnallisista perusteista, paikallisista suunnitelmista ja lasten henkilökohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista. (Opetushallitus 2022.)

Varhaiskasvatuksen järjestäjät laativat ja hyväksyvät paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman, jonka on pohjaututtava valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat velvoittavat niiden jatkuvaan arviointiin ja kehittämiseen. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan ohjaamaan ja tukemaan varhaiskasvatuksen toteuttamista paikallisesti. Suunnitelmassa tulee huomioida alueen erityispiirteet, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä arviointitiedot ja kehitystyön tulokset. (Opetushallitus 2022.)

Jotta varhaiskasvatuslain mukainen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon oikeus toteutuisi, on jokaiselle lapselle, joka on päiväkodissa tai perhepäivähoidossa, laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelman lähtökohtana ovat lapsen etu ja tarpeet. Lapsen mielipiteet ja toiveet tulee myös selvittää ja ottaa huomioon suunnitelmaa laadittaessa. Henkilöstön tehtävänä on löytää sopivat keinot lapsen näkökulmien selvittämiseksi. On tärkeää, että varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa otetaan huomioon sekä huoltajan, että henkilöstön havainnot lapsen kehityksestä, oppimisesta ja toiminnasta ryhmässä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on työkalu, jota käytetään toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Sen tavoitteet huomioidaan lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa sekä oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin kehittämisessä. Suunnitelmaa tarkennetaan vähintään kerran vuodessa huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet. (Opetushallitus 2022.)

#### 2.4 Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävät

Varhaiskasvatuksen sosionomien lisäksi varhaiskasvatuksessa työskentelee myös muita alan ammattilaisia, kuten esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajia sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitajia. Varhaiskasvatuksen henkilöstön rooliin kuuluu luoda jokaiselle lapselle turvallinen ympäristö, jossa hän tuntee olevansa hyväksytty sellaisena kuin on ja osana ryhmää (Opetushallitus n.d. c).

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan työtehtävät keskittyvät lasten ikä- ja kehitystasoon sopivan hoidon ja kasvatuksen toteuttamiseen. Lastenhoitaja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnin edistämisestä sekä heidän kasvunsa, kehityksensä ja oppimisensa tukemisesta. Käytännössä tämä tarkoittaa lasten perushoitoa ja hoivaa, lasten auttamista pukeutumisessa ja ruokailussa, ulkoilun valvontaa, leikkien ja muun toiminnan ohjaamista sekä vuorovaikutusta vanhempien kanssa. (Pihakivi, ym. 2022.)

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan on olennaista omata hyvät vuorovaikutus- ja ohjaustaidot, sillä hän on jatkuvassa vuorovaikutuksessa esimerkiksi lasten, heidän huoltajiensa ja työyhteisönsä kanssa. Lasten havainnointi ja tuen tarpeiden tunnistaminen sekä ryhmässä, että yksilötasolla, on myös tärkeä osa lastenhoitajan työnkuvaa. (Super 2022.)

Lastenhoitajan koulutus mahdollistaa myös lääkehoidon toteuttamisen lapsiryhmässä. Tehtävään vaaditaan joko opistotason kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto tai sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, jossa osaamisalana on lasten ja nuorten kasvatus ja hoito. (Pihakivi, ym. 2022). Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja, joka on suorittanut lähihoitajakoulutuksen, on ensisijaisesti päävastuussa terveydenhuollon osaamista vaativien lasten hoidosta. (Super 2022).

Toiminnan suunnittelu, arviointi, dokumentointi sekä kehittäminen kuuluu varhaiskasvatuksen opettajan vastuualueisiin. Opettajan vastuulla on huolehtia siitä, että varhaiskasvatussuunnitelman mu-

kainen pedagogiikka toteutuu. Hänen tehtäviinsä kuuluu myös lapsiryhmien ohjaaminen, kasvatuksessa tukeminen sekä lapsen mahdollisten erityistarpeiden huomioiminen sekä tuen järjestäminen. Varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyteen vaaditaan vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto sisältäen varhaiskasvatukseen valmistavat ammatilliset opinnot. Esikoulun opettajana toimimiseen vaaditaan esiopettajan kelpoisuus. (Pihakivi, ym. 2022.)

### 3 SOSIONOMIN (AMK) OPINNOT JA OSAAMINEN

#### 3.1 Opinnot Savonia-ammattikorkeakoulussa

Valtakunnallisesti sosionomin tutkinto-ohjelman suorittaminen kestää noin 3,5 vuotta ja sen opintopistemäärä on 210, sillä VALVIRA, eli Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston, laillistamisen edellytyksenä sosionomikoulutuksessa on tietty opintopistemäärän suorittaminen. Savonia-ammattikorkeakoulussa opintoja voi suorittaa niin päivä-, monimuoto- kuin verkkototeutuksenakin ja kestoja opinnoilla on 2,5 vuodesta 3,5 vuoteen. (Savonia n.d.a.)

Syventävien opintojen kautta tulevat sosionomit voivat valita varhaiskasvatuksen osaajan ja sosiaaliohjauksen osaajan väliltä Savonia-ammattikorkeakoulussa. Opintojaksot painottuvat lapsi- ja perhelähtöisiin tai ohjauksellisiin, riippuen valitusta polusta. Molemmat polut tukevat opiskelijaa oppimaan kasvun tukemisen ja ohjauksen taitoja asiakastyössä, toimimaan moniammatillisissa työryhmissä sosiaali- ja kasvatustieteen asiantuntijana ja kehittämään ammatillista toimintaansa yksilöiden ja perheiden tuen tarpeet huomioiden. (Savonia n.d.a.)

Savonia-ammattikorkeakoulun järjestämän sosionomin tutkinto-ohjelman lähtökohtana pedagogiassa on laadukas ja työelämäläheinen koulutus sekä monimuotoinen yhdistäminen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Teorian ja käytännön yhdistämistä tuetaan yhteiskehittämällä, jota puolestaan vahvistetaan monialaisella toiminnalla, kumppanuuksien hyödyntämisellä sekä työelämäläheisyydellä. Sitä tuetaan myös niin Savonia-ammattikorkeakoulun moninaisilla virtuaalisilla ja fyysisillä ympäristöillä kuin myös verkostokumppaneiden tiloissa aina kotimaasta ulkomaille. Opiskelijan motivaatio ja sitoutuminen opintoihin painottuvat työelämäläheisessä koulutuksessa. Sosionomi-koulutukselle on tyypillistä monimuotoinen ja monialainen oppiminen sekä sitomattomuus aikaan ja paikkaan. (Savonia n.d.a.)

Yleiset sekä koulutusohjelmakohtaiset osaamisalueet, eli kompetenssit, kuvaavat sosionomin ammatillisista osaamista. Kaikilla ammattikorkeakoulun tutkinto-ohjelmilla on yhteistä yleiset kompetenssit, vaikkakin vaihtelevuutta niiden tärkeydessä ja erityispiirteissä on aina ammatista ja työtehtävästä riippuen. Niiden avulla luodaan perusta sille, kuinka työelämässä toimitaan, yhdessä toimimiselle sekä ammatillisen osaamisen kehitykselle. (Savonia n.d.a.)

Sosionomin yleisiä osaamisalueita ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, sosiaalialan asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen ja työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulu verkosto 2023a.)

#### 3.2 Osaaminen varhaiskasvatuksessa

Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja kasvatuksen tukeminen sekä perheiden palveluiden yhteensovittaminen kuuluvat varhaiskasvatuksen sosionomin pääasiallisiin työtehtäviin. Hänen tehtävänsä on suunnitella pedagogista ja yhteisöllistä toimintaa, jonka lisäksi hän vastaa toiminnan arvioinnista, kehittämisestä ja dokumentoinnista. Sosionomi tunnistaa lasten tuen tarpeet ja suunnittelee, toteuttaa ja arvioi toimintaa lapsiryhmässä tarvittaessa yhdessä monialaisessa yhteistyössä muiden ammattilaisten kanssa. Lisäksi hän arvioi perheiden sosiaalisen tuen tarpeet, tukee vanhemmuutta ja kehittää tukimuotoja, ohjaten perheitä tarvittaessa sosiaalipalveluiden piiriin. (Pihakivi, ym. 2022.)

Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartan vuosille 2017–2030 ehdotuksen mukaan varhaiskasvatuksen sosionomi työskentelee yhdessä varhaiskasvatuksen opettajan kanssa lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen parissa. Hän osallistuu lapsiryhmän toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. Sosionomi on mukana tarkastelemassa ja kehittämässä koko kasvatusyhteisön toimintakulttuuria. Hän vastaa myös monialaisesta yhteistyöstä sosiaali- ja terveystalveluiden sekä erityispalveluiden kanssa, erityisesti silloin, kun kyseessä on lapsen elämäntilanne. Sosionomin tärkeä tehtävä on tehdä tiivistä yhteistyötä perheiden kanssa lapsen hyvinvoinnin tukemiseksi sekä perheiden verkostoitumisen edistämiseksi. Hän tuntee hyvin kunnalliset ja maakunnalliset perhepalvelut sekä niiden toimintatavat ja osaa ohjata perheitä tarvittaessa näiden palveluiden pariin helposti saavutettavalla tavalla. Koska varhaiskasvatuksen sosionomeja ei välttämättä ole kaikissa lapsiryhmissä, heidän tehtävänä on myös tukea muuta kasvatushenkilökuntaa erityisvastuualueillaan. (Karila, Kosonen, Järvenkallas 2017.)

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry:n laatimassa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan luonnoksessa varhaiskasvatuksen sosionomi vastaa sosiaalipedagogisen toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta, dokumentoinnista ja arvioinnista varmistaen, että toiminnan tavoitteet saavutetaan ja kehittyvät. Hänellä on tärkeä rooli lasten ja perheiden tukemisessa, auttaen heitä kasvamaan aktiivisiksi yhteisön jäseniksi, edistäen lasten vertaissuhteiden kehittymistä ja huomioiden perhetyön tarpeet. Sosionomi vastaa järjestelyistä, jotka tukevat lasten hyvinvointia, kuten esimerkiksi turvallisen ja kannustavan ympäristön luomisesta. Hän huolehtii myös lasten vuorovaikutuksen ja osallisuuden vahvistamisesta sekä toimii aktiivisesti ehkäistäkseen syrjäytymistä ja kiusaamista. (Talentia n.d.)

Rintakorpi ym. tehdyn kyselytutkimuksen asiantuntijoiden vastausten perusteella varhaiskasvatuksen sosionomi tuo erityisosaamista yhteisöllisyyteen, yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja lasten sosiaaliseen kasvuun. Sosionomi varmistaa, että lasten osallisuus ja yhdenvertaisuus toteutuvat, sekä edistää lasten sosiaalisten suhteiden muodostumista ryhmässä. Sosionomi myös ehkäisee syrjäytymistä ja huolehtii siitä, että jokainen lapsi pääsee osaksi ryhmää. Sosionomin rooli nähdään tärkeänä myös turvallisen, oppimista tukevan ja terveellisen varhaiskasvatusympäristön kehittämisessä sekä ryhmän ja yhteisön toimintakulttuurin rakentamisessa. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin kuuluu myös kyselyn mukaan työyhteisön kokouksiin osallistuminen ja siellä tapahtuvat vuorovaikutustilanteet yhteistyössä muiden työntekijöiden kanssa. (Rintakorpi, ym. 2023,13–14.)

## 4 SOSIONOMI VARHAISKASVATUKSESSA

### 4.1 Keskeiset osaamisalueet varhaiskasvatuksen sosionomilla

Varhaiskasvatuksen sosionomi keskittyy erityisesti toimintaan, joka edistää lapsen etua ja hyvinvointia, samalla tukien yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja turvallisuutta. Hän osaa tunnistaa ja arvostaa lasten ja heidän yhteisöjensä kulttuurisia erityispiirteitä ja käyttää niitä hyödykseen työssään. Sosionomi havaitsee lasten ja perheiden hyvinvoinnin riskitekijät ja tarjoaa tarpeenmukaista, kohdennettua tukea niiden ehkäisemiseksi ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Varhaiskasvatuksen sosionomin perhetyön ja lastensuojelun asiantuntemus antaa valmiuksia soveltaa näitä taitoja varhaiskasvatuksessa. Sosionomi hyödyntää yhteiskunnallista tietämystään tunnistaa lasten ja perheiden hyvinvointiin liittyvät ongelmat ja epäkohdat, ja pyrkii tuomaan ne esiin sekä vaikuttamaan niiden korjaamiseen. (Talentia n.d.)

Varhaiskasvatuksen sosionomi tekee yhteistyötä esimerkiksi neuvolan, lastensuojelun, perheneuvolan, erikoissairaanhoidon ja kuntoutuspalvelujen kanssa, aina lapsen etu ja huoltajan suostumus etusijalla. Tiivis kasvatuskumppanuus huoltajien kanssa sekä perheiden ohjaaminen tarvittaviin palveluihin ovat keskeinen osa sosionomin ammattitaitoa. (Warsell 2023, 24.)

Varhaiskasvatuksessa sosionomin osaamisella on tärkeä rooli, erityisesti lasten ryhmätoiminnan ohjaamisessa, erityisen tuen tarpeen tunnistamisessa ja perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Sosionomi tukee lasten toimijuutta, vertaissuhteita sekä auttaa perheitä luomaan verkostoja omassa yhteisössään. Varhaiskasvatuksessa painottuvat sosiaalialan ymmärrys ja ennaltaehkäisevä työ. Sosionomin ammattitaito auttaa tukemaan monikulttuuristen lasten, vanhempien ja heidän yhteisöjensä sosiaalista hyvinvointia. (Arene 2017.)

Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto jakaa varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit kuuteen osaamisalueeseen, joita ovat eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, verkosto- ja palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja riittävyysosaaminen. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulu verkosto 2023b.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaaminen perustuu sosiaalipedagogiikkaan, jossa yhdistyvät kasvatustieteen ja yhteiskuntatieteen näkökulmat. Tämä tarkoittaa siis sitä, että sosiaaliset tilanteet nähdään oppimisen mahdollisuuksina, ja nämä oppimisen tilanteet sisältävät puolestaan sosiaalisen vuorovaikutuksen piirteitä. Sosiaalipedagogiikassa sosiaalisuudella tarkoitetaan ihmisten välistä vuorovaikutusta, yhteisöllisyyttä ja toisten tukemista. (Rintakorpi ym. 2023, 10.)

### 4.2 Varhaiskasvatuksen pedagogiikka

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka tarkoittaa toimintaa, joka näkyy arjen rutiineissa sekä lasten ja aikuisten välisessä vuorovaikutuksessa. Pedagogiikan muodostavat kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus ja se näkyy koko päivän varhaiskasvatuksessa. Lasten arki suunnitellaan tukemaan varhaiskasvatustilain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoja, tavoitteita ja painotuksia. (Karila 2017, 10.) Pedagogiikan toteuttaminen varhaiskasvatuksessa edellyttää henkilöstöltä vahvaa osaamista ja kykyä edistää lasten oppimista ja hyvinvointia parhaalla mahdollisella tavalla (Opetushallitus 2022, 24).

Kasvatus on prosessi, jossa kulttuuriset arvot, tavat ja normit siirtyvät eteenpäin ja kehittyvät. Kasvatuksen kautta lapsia ohjataan luomaan omia mielipiteitä, arvioimaan kriittisesti maailmaa heidän ympärillään ja toimimaan vastuullisesti sekä eettisesti. Kasvatuksella tuetaan lapsen oman identiteetin kehittymistä, jotta ymmärrys oman toiminnan vaikutuksesta muihin ihmisiin ja ympäristöön harjaantuisi. Kasvatuksen tehtävä on myös rohkaista lapsia auttamaan toisia heidän osaamisensa pohjalta. (Opetushallitus 2022, 25.)

Oppimisen tuen lisäksi, opetuksen tavoitteena on tukea lapsia luomaan käsitys itsestä, muista ihmisistä sekä ympäröivästä maailmasta. Lapsia innostetaan ja motivoidaan oppimaan uusia asioita sekä mahdollistetaan erilaisten oppimistyylien kokeilu. Opetus suunnitellaan lapsen taitojen, kiinnostusten ja yksilöllisten tarpeiden mukaan, hyödyntäen samalla lasten luonnollista uteliaisuutta ja tutkimisen intoa. (Opetushallitus 2022, 25.)

Hoito tarkoittaa sekä lapsen perustarpeisiin vastaamista, että emotionaalista huolenpitoa. Keskeistä on, että lapsi tuntee itsensä arvostetuksi, ymmärretyksi ja kokee kuuluvansa yhteisöön ja olevansa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Hyvän hoidon muodostavat vastavuoroinen ja kunnioittava vuorovaikutus sekä läheisyys ja myönteinen kosketus. Arjen hoitotilanteet, kuten ruokailu, pukeutuminen ja hygieniasta huolehtiminen ovat tärkeitä, päivittäin toistuvia pedagogisia hetkiä. Hoitotilanteiden yhteydessä lapsi oppii vuorovaikutustaitoja, omatoimisuutta, ajanhallintaa sekä hyviä tapoja. (Opetushallitus 2022, 25.)

Päiväkodin ympäristön tehtävänä on tarjota lapsille monipuolisesti mahdollisuuksia oppia. Yksi pedagogiikan tärkeistä tehtävistä on luoda lapsille oppimisympäristö, joka tukee ja mahdollistaa lasten monipuolista oppimista. Vuorovaikutus lasten kanssa on myös osa laadukasta pedagogiikkaa ja siinä korostuu sensitiivisyys. Sensitiivinen vuorovaikutus edellyttää asiantuntevaa käsitystä lapsesta ja hänen kehityksestään sekä taitoa kuunnella, huomioida ja keskustella lasten kanssa. (Karila 2017, 11.)

#### 4.3 Varhainen oppiminen ja ohjaus

Oppimiskäsitys nykyiseltään sanoo lapsen oppimisen olevan kokonaisvaltaista toimintaa, vaikka se vielä mielletään esimerkiksi koulumaailmaan. Erinäiset tutkimukset osoittavat oppimisen olevan muutakin kuin yksilössä tapahtuvaa tiedollista prosessia, siihen sisältyy myös sosiaalista ja kulttuurista prosessia. Siksi fyysistä ja sosiaalista ympäristöä tulisi huomioida tarkemmin oppimista tarkastellessa ja arvioidessa, yksilöiden osaamisen sijaan. (Grönholm 2015.)

Varhaisen oppimisen ja kehityksen tiedostamisen merkitys ohjaa varhaiskasvatuksen pedagogiaa. Kasvattajan omalla ymmärryksellä oppimisesta ja sen prosessista on vaikutus lasten kanssa työskentelylle ja ohjaukselle. Joku voi ajatella, että oppiminen on pelkästään tiedon opettelemista, jolloin ohjauksessa korostuu irrallaan oleva tieto ja osaaminen. Perinteisesti oppimisen ajatellaankin olevan tiedonsiirtoa toiselle. Lasten nopeasti opitun tiedon on kuitenkin havaittu myös unohtuvan nopeasti. Tunteita herättävä, elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen ovatkin tehokkaampia jo valmiiksi tiedonhaluiselle lapselle, jolloin sinnikkyyttä, motivointia ja ajattelemista merkittävänä pitävä kasvattaja keskittyykin ohjauksessa kysymysten pohdinnan merkillisyyteen sekä yhdessä ongelmia ratkaisemalla lapsen kanssa, tukee tämän mahdollisuuksia selvittää itse ratkaisut ja vastaukset. (Grönholm 2015.)

Lipposen (2020) sanoin oppiminen on tutkimista. Luonnollinen toiminta alle kouluikäisellä lapsella on tutkia, joten tutkiva oppiminen tukee ja kehittää lapselle luonnollista tutkimisvalmiutta. Lähtökohta tälle ajattelulle on aina lapsesta lähtevä ihmettely, jonka taustalla on esimerkiksi lapsen tekemä havainto tai ajatus. Aikuisen suhtautuminen lapsen kyselemiseen ja selityksiin vaikuttaa suuresti lapsen kokemukseen oppimisesta ja toiminnasta. Lapsi oppii olemaan kysymättä ja ihmettelemättä, jos hän kokee aikuisen häiriintyvän kysymyksistään.

Lasta tulisi tietoisesti kannustaa kysymään sekä etsimään että luomaan selityksiä, sillä ne ovat lapsen älylle tärkeitä toimintoja. On myös tärkeää antaa lapsen ratkaista itsenäisesti ongelmia, eikä aikuisena antaa valmiita vastauksia tai ratkaisuja. Lapsen motivaatiota oppimiseen edistävät ja ylläpitävät leikki, omaehtoinen ja konkreettinen tutkiminen sekä oppiminen yhdessä aikuisen tuella, jota on sopivasti. Pieni lapsi oppii leikkimään yhdessä aikuisten ja toisten lasten kanssa, joten oppiminen on myös sosiaalinen tapahtuma. (Lipponen 2020; Helenius & Korhonen 2020.)

Kasvatustilanteissa lapsen ohjaaminen on niin lasten ja aikuisten välisen kuin myös lasten keskinäisen vuorovaikutuksen huomioon ottamista, sekä sen taustalla vaikuttavien käytäntöjen ja periaatteiden tarkentamista. Käytännössä ohjaaminen on lapsen kehityksen tukemista vuorovaikutuksessa lapsen, kasvattajan ja ympäristön välillä. Ohjaaminen on tavoitteellista toimintaa ja sen taustalla on jokin tavoite tai toive, jonka ohjattavan toivotaan täyttävän. Tavoitteena on lapsen omatoiminen ja itsenäinen suoriutuminen ikä- ja kehitystasoisesti erinäisissä asioissa. Ohjauksella luodaan pohja lapsen taitojen kehitykselle, jotka auttavat häntä myös tulevaisuudessa kehittymään. (Forsström 2009.)

#### 4.4 Erityinen tuki ja lapsen osallisuus

Varhaiskasvatuksessa jokainen lapsi tarvitsee yksilöllistä tukea kasvun ja oppimisen edistämiseksi. Kaikki lapset ovat siis oikeutettuja yleiseen tukeen. Tuen tarjoaminen varhaiskasvatuksessa perustuu hyvään yhteistyöhön vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välillä. Henkilökunnan hyvä yhteistyö, vahva osaaminen sekä ymmärrys lapsen kehityksestä varmistavat laadukkaan varhaiskasvatuksen, joka toimii yleisen tuen perustana. (Keuruun kaupunki n.d., 4.)

Mikäli yleinen tuki ei riitä lapsen tarpeisiin, siirrytään tehostettuun tukeen. Tehostettu tuki on säännöllisempää ja voi sisältää useita eri tukimuotoja samanaikaisesti. Tehostetusta tuesta tehdään aina hallintopäätös, mutta se ei kuitenkaan edellytä diagnoosia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.) Tehostettu tuki on ennaltaehkäisevää ja keskittyy tunnistamaan mahdollisia kasvun ja kehityksen haasteita. Tehostettuun tukeen siirrytään, jos vanhemmat tai kasvattajat ilmaisevat huolta lapsen kasvusta tai kehityksestä. Tehostetussa tuessa lasta havainnoidaan entistä tarkemmin ja tehdään pedagoginen arvio tuen tarpeista havaintojen pohjalta. (Keuruun kaupunki n.d., 5.)

Erityinen tuki on varhaiskasvatuksen vahvin tukimuoto, jota tarjotaan silloin, kun lapsen tarpeet eivät täyty tehostetulla tuella tai kun lapsi tarvitsee jatkuvaa, kokonaisvaltaista tukea esimerkiksi sairauden, vamman tai viivästyneen kehityksen vuoksi. Tukimuodot- ja palvelut suunnitellaan aina yksilöllisesti lapsen tarpeet huomioiden ja niitä voi olla useita. Erityisen tuen aloittaminen ei edellytä diagnoosia, kuntoutustarvetta tai sitä, että lapsi olisi saanut aiemmin tehostettua tukea. Erityisestä tuesta ja siihen liittyvistä tukitoimista tehdään hallintopäätös, jotta tuki on järjestelmällistä ja suunnitelmallista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.)

Erytinen tuki vaatii varhaiskasvattajalta paitsi vahvaa perusosaamista, myös erityispedagogiikan tuntemusta. Se on suunnitelmallista ja yksilöllisesti lapsen tarpeisiin mukautettua tukea, jota toteutetaan tiiviissä ja tavoitteellisessa yhteistyössä. (Keuruun kaupunki n.d., 5.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) pedagogisen tuen muotoina on lueteltu toistuvat toiminnot, selkeä ja ennakoitava päivärhythmi ja sen luominen, vuorovaikutus ja kommunikointi, sekä henkilöstön johdonmukaiset pedagogiset sekä erityispedagogiset työtavat ja menetelmät. Myös toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi tulee muistaa. Rakenteellisia tuen muotoja ovat niin henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen, lapsimäärän sekä henkilöstön mitoituksen ja rakenteen ratkaisut, apuvälineet ja toimintaympäristön muokkaaminen sekä pien- tai erityisryhmät. Hoidollisia tuen muotoja ovat ne menetelmät ja toimintatavat, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen. Tuen muodot valitaan sekä suunnitellaan pedagogisin perustein. Suunnitelmassa ja valinnassa huomioidaan lapsen etu, osallisuus, oikeus oppia ja oikeus toimia vertaisryhmässä. (Opetushallitus 2022.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on valmistaa lapsia toimimaan yhteiskunnan jäseninä. Lapset pääsevät varhaiskasvatuksessa harjoittelemaan tärkeitä taitoja, jotka tukevat heidän aktiivista rooliaan ja osallisuuttaan yhteisössä. Kuulluksi tulemisen kokemus vaikuttaa merkittävästi lapsen hyvinvointiin luoden vahvan pohjan myös lapsen tulevaisuudelle. Aikuisten tehtävänä on varmistaa, että jokainen lapsi tulee kuulluksi. Kyky huomioida toisia ihmisiä on omien toiveiden ja tarpeiden ilmaisemisen lisäksi osallisuutta. (Roos 2017, 23–24.)

Varhaiskasvatuksessa osallisuus tarkoittaa lapsen olemista osa ryhmää ja yhteisöä, sekä niissä tapahtuvaa vuorovaikutusta hänen omien lähtökohtiensa kautta. Lapselle kuuluu mahdollisuus vaikuttaa asioihin, jotka liittyvät hänen omaan elämäänsä ja tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi sellaisena kuin on. Henkilöstön tuella ja ohjauksella sekä tietoisilla teoilla on suuri vaikutus lasten osallisuuden tukemiseen. (Opetushallitus n.d. a.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostuvat lapsilähtöinen pedagogiikka ja arvoperusta, joissa korostuvat lasten osallisuus ja heidän näkemysten ja mielipiteiden arvostaminen, kuuleminen ja huomiointi. Pedagoginen toiminta tulee suunnitella niin, että se avaa lapsille mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen heidän omassa ryhmässään. Lasten osallisuutta mahdollistetaan aktiivisella ja läsnä olevalla henkilöstöllä, joka tarttuu lasten aloitteisiin ja kiinnostuksen kohteisiin ja pitää niitä lähtökohtana toiminnalle sekä monipuolistaa kehittämällä oppimisympäristöjä mahdollistaakseen lapsen innostumisen monipuoliseen tekemiseen ja itsensä ilmaisuun. Milloinkaan osallisuus ei tarkoita henkilöstön vetäytymistä toiminnasta. Osallisuutta mahdollistamalla innostetaan ja samalla myös haastetaan henkilöstöä tarkastelemaan pedagogista toimintaa ja näin myös pohtimaan tapoja tehdä työtään uudesta näkökulmasta. (Opetushallitus n.d. a.)

Aktiivisuus osallisuuden pedagogiikassa tarkoittaa ennen kaikkea lapsen kykyä ajatella itsenäisesti, ilmaista mielipiteensä ja tehdä aloitteita. Tämä edellyttää lapselta itseluottamusta ja sitä, että lapsi kokee hänen sanomallaan tai viestillään olevan merkitystä ja vaikutusta. Lasten osallisuuden onnistunut toteutuminen vaatii aikuisilta kykyä kuunnella lapsia ja tarttua heidän ideoihinsa. Varhaiskasvatuksen arjessa on tärkeää jättää tilaa lasten valinnoille, toiminnalle ja ajatuksille sekä luoda mahdollisuuksia kiireettömille keskusteluille, jotta lasten ääni pääsee esiin. (Roos 2017, 24.)

Osallisuus rakentuu luottamuksesta itseensä ja muihin, mikä on tärkeää sekä lapsille että aikuisille. Jotta lapsi uskaltaa ilmaista ajatuksiaan ja osallistua toimintaan, tarvitsee hän turvallisuuden tunnetta ja rohkaisua. Toiminnan suunnittelu ja toteutus yhdessä lasten kanssa vaatii kasvattajalta luottamusta lapsiin toimijoina sekä valmiutta joustaa omista suunnitelmistaan. Osallisuus edellyttää myös yhteistä kieltä ja viestintäkeinoja, jotta lapsi voi tulla kuulluksi ja osallistua keskusteluihin. Jos lapsen kyky kommunikoida on rajoittunut, hänen osallisuuttaan voidaan tukea esimerkiksi kuvien avulla, muokkaamalla ympäristöä, dokumentoimalla toimintaa tai vaihtoehtoisilla kommunikointimenetelmillä. (Turja 2020.)

## 5 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämä opinnäytetyö on kehittämistyö, jonka tarkoituksena on tehdä opetusmateriaalia Savonia ammattikorkeakoulun opetuskäyttöön. Työ painottuu erityisesti varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan, erityisen tuen tarpeisiin sekä varhaisen oppimisen ja ohjauksen erityisosaamiseen. Tarkoituksena on tuottaa videoita, joissa käsitellään selkeästi varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamiseen liittyviä teemoja. Kehittämistyön tavoitteena on tuoda näkyviin varhaiskasvatuksen sosionomin työssä tarvittavaa erityisosaamista videoiden avulla sosionomiopiskelijoille.

Varhaiskasvatuksen sosionomin roolin epäselvyys on herättänyt paljon keskustelua ammattikorkeakouluissa, varhaiskasvatuksen kentällä sekä sosiaalisessa mediassa. Hämmennystä aiheuttaa erityisesti tehtävänkuva, rooli, palkkaus sekä sosionomien arvostus ja asema. On siis selvää, että tutkimustietoa varhaiskasvatuksen sosionomien osaamisesta ja työnkuvasta tarvitaan lisää. (Rintakorpi ym. 2023, 9–10.)

Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esille mahdollisimman selkeästi varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista. Aihe on hyvin ajankohtainen, sillä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva on vielä selkiytymässä. Opinnäytetyön avulla sosionomiopiskelijat saavat selkeämmän kuvan varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamisesta. Selkeä käsitys tarvittavasta osaamisesta auttaa heitä myös keskittymään opintojensa aikana sellaisiin taitoihin ja tietoihin, jotka ovat erityisen tärkeitä varhaiskasvatuksen sosionomin työssä. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva on melko uusi ja herättääkin paljon keskustelua sosionomiopiskelijoiden ja muiden alan työntekijöiden keskuudessa. Työhön kuuluu kirjallisen raportin lisäksi videomateriaalia, joissa kuvataan varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista sekä haastatellaan jo työelämässä olevaa varhaiskasvatuksen sosionomia.

## 6 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

### 6.1 Kehittämistyö

Kehittämistyön synonyyminä voidaan pitää kehittämistoimintaa, joka tarkoittaa tavoitteellista toimintaa, jossa tutkimistulosten avulla luodaan uudenlaisia tai paranneltuja palveluita, tuotantovälineitä tai -menetelmiä. Toiminnalla pyritään parantamaan jo olemassa olevia aineita, tuotteita, tuotantoprosessia tai järjestelmiä tai luomaan niistä uusia. Muutokset yksilöissä, asioissa, ilmiöissä ja toiminoissa ohjaavat toiminnan kehittymistä ja kehitystä. Muutokset voivat myös olla seurausta sattumasta, joten ne eivät välttämättä ole seurausta aktiivisesta toiminnasta. Ne voivat seurata niin itsestään kuin passiivista toiminnastakin. Prosessilla ja tuotoksella, joita kehittyminen on, on useimmiten muutosta parempaan. Kehittäminen ja tutkiminen kulkevat parhaiten käsi kädessä, sillä tutkimuksen avulla toiminnalle voidaan tarjota perusteet. Tällöin onnistuminen on varmempaa. (Heikkilä, Jokinen, Nurmela 2008.)

Kehittämisen menetelmiä voidaan jakaa eri ryhmiin, kuten keskustelua edistäviin, osallistaviin ja esittäviin menetelmiin. Kehittämisprosessi etenee syklisesti alkaen tarpeen tunnistamisesta ja päättyen tulosten levittämiseen. Prosessissa on seitsemän vaihetta: nykytilan tarpeiden tunnistaminen, ideointi, suunnittelu, toteutus, tulosten saavuttaminen, arviointi ja lopulta päätöksenteko sekä tulosten levittäminen. Kehittämisprosessin vaiheet voivat usein lomittua keskenään. (Salonen, Eloranta, Hautala, Kinos 2017, 56.)

Opinnäytetyötä ohjaava kehittämistyön menetelmä on ennakointi. Tämän menetelmän avulla pyritään hahmottamaan, millaisia tarpeita ja haasteita tulevaisuudessa saattaa liittyä varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamisen ymmärtämiseen ja sen hyödyntämiseen. (Oppariapu n.d.)

Kehittämisprosessin lähtökohtana on kehittämistarpeen havaitseminen. Kaikkien osapuolten yhteinen käsitys siitä, mitä kehittämistyössä halutaan tarkastella ja kehittää, on tärkeää. Aiheen selkeä rajaaminen on myös olennaista, jotta kehittämistyön tavoitteet voidaan saavuttaa. Ideointivaiheessa pohditaan, mitä parannettavaa nykyisessä toiminnassa on ja millä keinoilla haluttu muutos voidaan saavuttaa. Tässä vaiheessa laaditaan myös alustava suunnitelma työn etenemisestä ja asetetaan tavoitteet, jotka ohjaavat kehittämisprosessia ja sen etenemistä. Suunnitteluvaiheessa on tarkoitus syventyä ideointivaiheessa esiin nousseisiin ajatuksiin ja tarkentaa niitä asioita, mitä kehittämisellä on käytännössä mahdollista saavuttaa. Aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja tutkimuksiin perehtyminen on olennainen osa suunnitteluvaihetta. (Salonen ym. 2017, 56–60.)

Kun suunnitelma on hyväksytty, voi toteutusvaihe alkaa. Toteutusvaiheessa on tärkeää kirjata kaikki materiaalit tarkasti ylös, jotta niitä voidaan myöhemmin hyödyntää esimerkiksi arvioinnissa. Toteutusvaihe voi olla vaativa, mutta toisaalta se myös kehittää ammatillisesti. Tuotokset konkretisoivat, mitä hyötyjä ja muutoksia toiminnassa on saavutettu sekä kuvaavat kehittämistyön tuloksia. Arviointia voi sisältyä työn jokaiseen vaiheeseen ja sitä voidaan tehdä ennen toimintaa, sen aikana ja toteutuksen jälkeen. Arviointimenetelmä valitaan aina tilannekohtaisesti, eikä yhtä oikeaa arviointimenetelmää ole. Arvioinnin tarkoituksena on pohtia kehittämistyötä ja sen tuloksia kriittisesti suhteessa työn tavoitteisiin. Päätämävaiheessa suunnitellaan tarkasti, mitä kehittämistyön tuloksilla ja tuotoksilla tehdään tulevaisuudessa. Tässä vaiheessa määritellään, miten kehittämistyön saavutuksia hyödynnetään ja kuinka laajalle niitä on tarkoitus levittää. (Salonen ym. 2017, 62–64, 66.)

## 6.2 Videoiden sisällön ja toteutuksen suunnittelu

Erityisosaamiseen keskittyvä video suunniteltiin käsittelemään varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, erityisen tuen tarpeita sekä varhaista oppimista ja ohjausta. Kehittämistyön haastatteluosuudessa pyrittiin saamaan tietoa ja kokemuksia varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamisesta henkilöltä, joka työskentelee varhaiskasvatuksen sosionomina. Teemahaastattelun runko oli suunniteltu niin, että se tuo esille varhaiskasvatuksen sosionomin näkemyksiä ja kokemuksia hänen työnsä sisällöstä, osaamisesta sekä roolista varhaiskasvatuksen moniammatillisessa tiimissä.

Haastattelussa kysyttiin esimerkiksi, millaista erityisosaamista varhaiskasvatuksen sosionomilla on, miten varhaiskasvatuksen sosionomin työ täydentää tiimin osaamista, sekä ammatti-identiteetin rakentumisesta opintojen avulla. Tarkoitus oli myös selvittää, miten sosionomi kokee moniammatillisen yhteistyön ja millaisia kehityskohteita hän näkee työssään. Haastattelu oli tarkoitus videoida, mikäli haastateltava antaisi siihen suostumuksensa. Katsojan mielenkiinnon ja keskittymisen ylläpitämiseksi, molemmat videot suunniteltiin enintään 10 minuutin pituisiksi.

E-oppimateriaalin laatimisessa on olennaista auttaa oppijaa aktivoimaan aikaisempi tietopohja. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi aktivoivien kysymysten avulla, jotka johdattelevat aiheen pariin. Kysymysten avulla oppijan on tarkoitus muistaa jo aikaisemmin opitut tärkeät aiheet ja käsitteet. Mielenkiintoa ja ajattelua herättävät kysymykset edistävät oppijaa oppimaan. (Ilomäki 2012.)

Pedagoginen laatu e-oppimateriaaleissa tarkoittaa sitä, että materiaali sopii opetukseen ja oppimiseen, tukien molempia tehokkaasti. Se tuo lisäarvoa tarjoamalla uusia tapoja käyttää ja kehittää tietoa, edistää yhteisöllistä oppimista sekä tarjota monipuolisia tapoja suorittaa tehtäviä. Laadukas oppimateriaali perustuu ajankohtaiseen tutkimukseen ja auttaa opettajaa kehittämään omaa opetustaan. (Opetushallitus 2024.)

Hyvä opetusvideo keskittyy käsittelemään vain niitä aiheita, jotka sen nimessä mainitaan. Hyvä opetusvideo on selkeä, havainnollinen, tarkka, tiivis sekä sisältää kattavasti tietoa aiheesta. Hyvä opetusvideo kestää maksimissaan 10 minuuttia. Sen sisällön tulisi vastata oppilaan taitotasoa ja ennakkotietoja. Videon täytyy olla teknisesti yhteensopiva eri laitteiden ja alustojen kanssa, kuten pöytäko- neiden, kannettavien ja mobiililaitteiden. (Miettinen, Utriainen 2016.)

## 6.3 Videoiden toteutus

Kehittämistyön toteutuksen prosessi käynnistyi Salosen ym. 7 vaiheisen kehittämisprosessin ensimmäisellä kohdalla eli nykytilan tarpeiden tunnistamisella. Tarve sosionomin erityisosaamisen opetusvideoille tuli Savonia-ammattikorkeakoululta ja pääsyyinä siinä on sosionomiopiskelijoiden yhä useammin hakeutuminen palveluosaajan polulle, jolloin varhaiskasvatuksen osaajat vähenevät, eikä työkentälle saada tarpeeksi päteviä osaajia. Työkokemus varhaiskasvatuksessa auttoi tunnistamaan osaavien ammattilaisten tarpeen, minkä myötä syntyi halu edistää varhaiskasvatuksen osaajien pysyvyyttä osallistumalla opetusvideoiden tekemiseen omalla asiantuntemuksella.

Alkuperäinen idea Savonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöehdotuksissa oli markkinointivideo, jota Savonia-ammattikorkeakoulu voi hyödyntää niin opiskelijoiden, kuin yhteistyötahojen ja työnantajien kanssa. Opinnäytetyön edetessä idea muokkautui vastaamaan enemmän Savonia-ammattikorkeakoulun opettajien tarvetta sekä tekijöiden omaa osaamista, joka on varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista.

Suunnitteluvaiheessa koottiin aihealueita, joista koostui teoriapohja. Tässä vaiheessa lopullinen lopputulos alkoi muokkautua vastaamaan Savonia-ammattikorkeakoulun tarpeita ja tehtiin aiheiden sekä vastuiden jakoa. Vastuut jakautuivat tietoisesti tasapuolisesti ja elämäntilanteiden erilaisuuden takia toisella oli mahdollisuus ottaa enemmän vastuuta teoriaosuudesta ja toisella viimeistelystä.

Ensin rakennettiin teoreettinen taustoitus videoille, eli teoria, josta videoille saadaan tärkeimmät aiheet esille ja niihin perehdytään tarkemmin. Sen jälkeen tehtiin videoiden käsikirjoitukset. Käsikirjoitukset laadittiin yhdessä ja molempien näkökulmia kuunnellen. Teoriatiedon avulla saatiin koottua molemmille videoille selkeä pohja. Kehittämistyön tuotoksena tehtiin videomateriaalia Savonia ammattikorkeakoulun käyttöön. Videoissa syvennytään tarkemmin varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamiseen ja haastateltiin varhaiskasvatuksen sosionomina työskentelevää henkilöä.

Haastattelu toteutettiin sähköpostin välityksellä ja siitä kuvattiin erillinen video, joka kuvattiin puhelimen kameralla. Haastatteluvideo muokattiin InShot-sovelluksella. Erityisosaamisen video luotiin Canvalla, joka tarjoaa monipuolisia ja visuaalisesti houkuttelevia työkaluja videon suunnitteluun. Videon visuaaliset elementit, kuten kuvat, graafiset animaatiot ja tekstisisällöt, ovat huolellisesti valittu ja suunniteltu pitämään yllä katsojan mielenkiintoa sekä tukemaan viestin selkeyttä kohderyhmälle. Videon taustalla soi rauhallinen musiikki, jonka tarkoitus on rytmittää videota ja yhdistää videon eri osat yhdeksi kokonaisuudeksi.

Erityisosaamisen videon käsikirjoitus pohjautui opinnäytetyön raporttiosuuden teoreettiseen sisältöön, ja se on suunniteltu havainnollistamaan varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista. Videolla ei ole musiikin lisäksi muuta ääntä, mikä korostaa sen visuaalista painopistettä. Selkeät ja tarkoin suunnitellut elementit johdattavat katsojaa videon sisällöissä ja auttavat keskittymään olennaiseen. Tavoitteena oli luoda esteettisesti miellyttävä, helposti seurattava ja informatiivinen kokonaisuus. Videoiden käsikirjoitukset liitteinä (liite 1 ja 2).

#### 6.4 Videoiden arviointi

Palaute vidoista kerättiin kahdelta Savonia-ammattikorkeakoulussa työskentelevältä opettajalta, joilla on varhaiskasvatuksen opettajan pätevyys sekä työkokemusta varhaiskasvatuksesta. Lisäksi he opettavat sosionomeja Savonia-ammattikorkeakoulussa, joten heillä on paljon osaamista videoiden hyödyntämisestä opiskelijoiden kanssa. Palautetta kerättiin arviointilomakkeen (liite 3) avulla videoiden valmistuttua sähköpostin kautta. Palaute vidoista kerättiin opettajilta huhtikuun 2025 aikana. Opettajat tekivät yhteistyötä arvioinnissa, joten arviointilomakkeita on vain yksi, mikä helpottaa arvioinnin selkeyttä.

Haastattelun video jäi arvioinnin mukaan hieman epäselväksi sisällöltään ja ymmärrettävyydeltään, kun puolestaan sosionomin työnkuvaa saatiin esiin melko selkeästi. Erityisen selkeää haastatteluvideossa oli puhe ja rakenne sekä työnkuva oli esitelty selkeästi. Opetuksen kannalta videon tiedot koettiin jonkin verran hyödyllisenä ja ymmärryksessä sosionomin erityisosaamisesta varhaiskasvatuksessa video auttoi melko hyvin. Videota voisi hyvin hyödyntää opetuksessa, esimerkiksi varhaiskasvatuksen opintojaksolla oppimistehtävän tukena. Haastatteluvideo koettiin pitkäveteyksenä ja videon mahdollisuuksia esimerkiksi visuaalisuuden hyödyntämisestä, toivottiin lisää. Visualisointi olisi myös lisännyt katsojan sitouttamista videon katsomiseen.

Erityisosaamisen videossa selkeys ja ymmärrettävyys koettiin melko selkeänä, ja sosionomin työnkuvaa tuotiin esiin jonkin verran. Visuaalinen ilme ja etenemisen tahti koettiin erityisen selkeänä. Videon hyödyllisyys opetuksessa koettiin melko hyödyllisenä ja ymmärryksessä sosionomin erityisosaamisesta varhaiskasvatuksessa video auttoi jonkin verran. Video sopii hyvin opetukseen ja sen kuvattiin istuvan hyvin syventävien opintojen esittelyyn. Sosionomin erityisosaamisen kuvailu jäi videossa erittäin ohueksi, joten opettajat pohtivat, kuinka se palvelee tavoitetta kannustaa hakeutumista varhaiskasvatuksen polun opintoihin. Mainonnan kannalta videon viesti ja perustelut valinnalle jäävät palautteen mukaan ohueksi, eli videoon olisi kaivattu lisää konkretiaa siitä, millaista osaamista ja asiantuntijuutta koulutus tuottaa.

Palautteen perusteella molemmilla videoilla varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva on tuotu melko selkeästi esiin, mikä oli yksi videoiden tavoitteista. Selkeys ja ymmärrettävyys voisivat olla parempia, mutta ne ovat kuitenkin riittäviä tavoitteisiin nähden. Lisäksi videoita voi hyödyntää opetuksessa, joka on ollut yhteistyötahon tavoite. On perusteltua olla muokkaamatta videoita palautteen perusteella, sillä ne ovat niin hyviä kuin suunnitteluvaiheessa on suunniteltu.

Opetusvideot luovutetaan Savonia-ammattikorkeakoulun käyttöön ja lopullinen levittäminen jäävät Savonia-ammattikorkeakoulun vastuulle opinnäytetyön valmistuttua.

## 7 POHDINTA

### 7.1 Kehittämistyön toteutuksen ja tuotoksen pohdinta

Salosen ym. (2017) seitsemän vaiheen kehittämisprosessi loi selkeyttä tuotoksen ideointiin, suunniteluun ja itse toteutukseen. Tavoitteet kehittämisyyölle oli helppo saavuttaa, kun löytyi selkeä pohja, mitä hyödyntää prosessissa. Arviointia ja tuotoksen päätöksentekoa sekä lopullista levittämistä pohdittiin kehittämisyyön alusta alkaen yhdessä yhteistyötahon kanssa, joten päätökset muutoksista ja suunnasta olivat aina perusteltuja.

Tavoitteena kehittämisyyölle oli tuoda esille mahdollisimman selkeästi varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista. Kun tavoitteen päämäärän tietää ja tuntee itse hyvin, voi tavoitteeseen myös päästä helpommin. Teoriapohjan suunnittelun rakentaminen loogiseen järjestykseen helpotti tavoitteeseen pääsyä.

Ensin tuli tietää, mitä on varhaiskasvatus Suomessa, mikä lainsäädäntö ja säädökset sitä ohjaavat, sen tehtävä ja tavoitteet sekä henkilöstö. Tämän jälkeen oli loogista selvittää sosionomin (amk) opin-  
toja Savonia-ammattikorkeakoulussa ja heidän osaamistaan varhaiskasvatuksessa, jonka jälkeen nämä kaksi teoriaa yhdistyivät ja päästiin sosionomin erityisosaamiseen varhaiskasvatuksessa eli kerrottiin, mitkä ovat osaamisalueet ja käytiin ne yksitellen läpi (pedagogiikka, varhainen oppiminen ja ohjaus sekä erityinen tuki ja lapsen osallisuus).

Koska varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva on vielä hieman epäselvä, oli kehittämisyyön aihe innovatiivinen, varsinkin yhteistyötaholle eli Savonia-ammattikorkeakoululle. Varsinkin haastatteluvideo toi lisäarvoa ja tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan ja erityisosaamisen kuvaamiseen. Opinnot Savonia-ammattikorkeakoulussa tukevat näitä osaamisalueita, joka on tärkeää tietoa Savonia-ammattikorkeakoulussa opiskeleville sosionomeille.

Valintoja ja päätöksentekoa ohjasivat aika ajoin paljonkin yhteistyötaho, ja se aiheutti välillä ristiriitaista ajattelua kehittämisyyön tuotukseen. Tässä myös osasyynä oli heikko aiheen raja-  
us, sillä sitä ei tehty heti alusta alkaen ja tuotu selkeästi esiin palavereissa, vaan se haki pitkään omaa paikkaansa ja rajoja. Kun raja-  
us oli lopulta tehty ja sopiva, alkoi prosessi kohti kehittämisyyön tuotosta selkiytyä ja näin myös päätökset sekä valinnat helpompia toteuttaa.

### 7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön teoriapohjaa ohjaavana säädöksenä voidaan pitää varhaiskasvatuslakia sekä varhaiskasvatuksen perusteita, sillä ne säätelevät, kuka varhaiskasvatuksessa työskentelee ja miten työtä tehdään. Nämä ovat myös lähtökohtana opinnäytetyön tarpeelle ja tarkoitukselle, sillä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva hakee vielä paikkaansa työyhteisössä.

Lisäksi työssä sovellettiin niin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisua ”Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa” (2023) kuin myös Arenen ”Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset”. Niiden avulla varmistettiin se, että työlle on tarvetta niin yhteistyötaholla kuin opiskelijoillakin, se tehtiin hyviä käytänteitä mukaillen ja on eettisesti oikein. Plagioinnintarkastuksella varmennetaan työn eettisyys ja luotettavuus sekä se, että aiemman työn, kuten lähteiden tekijöiden, oma työpanos tulee näkyville.

Menetelmänä ennakointi oli valittu perustellusti, sillä sen avulla voidaan löytää ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin, vaikka eletäänkin tässä hetkessä. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstöä pohdittaessa, ei kouluttautuminen tapahdu sekunnissa, ja tilanteiden tarkastelu vaatii ennakointia. Tähän kehittämistyön tuotoksemme voi vastata, sillä jo nyt varhaiskasvatuksessa on haasteita riittävälle ja osaavalle henkilöstölle muun muassa varhaiskasvatuksen opettajan työtehtävissä. Puhumattakaan siitä, kun lakimuutoksen myötä vuoteen 2030 mennessä varhaiskasvatuksen henkilöstön rakenne muuttuu siten, että 2/3 osalla on opettajan tai sosionomin kelpoisuus, joista vähintään puolella on oltava opettajan kelpoisuus (540/2018, 37 §).

Eettisyyteen liittyy luotettavuus Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisusta (2023), jossa varmistetaan tieteellisen toiminnan laatu suunnittelussa, menetelmissä, analyyseissä ja voimavarojen käytössä. Haasteita löytyi heti prosessin alussa, sillä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta ei löydy toistaiseksi tieteellistä kirjallisuutta.

### 7.3 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessi on ollut merkittävä vaihe ammatillisessa kasvussa varhaiskasvatuksen sosionomina. Työskentelyn aikana on päästy syventämään oman alan keskeisiä kompetensseja, kuten tutkimuksellista työtettä, kriittistä ajattelua, viestintä- ja yhteistyötaitoja sekä varhaiskasvatuksen kehittämiseen liittyvää osaamista (Sosiaalialan ammattikorkeakoulu verkosto 2023a).

Aihe-ehdotuksen laatiminen oli suhteellisen sujuvaa, sillä aihe on kiinnostava ja liittyy vahvasti varhaiskasvatuksen arkeen. Työsuunnitelman laatiminen puolestaan vaati tarkempaa perehtymistä aiheen taustaan ja lähdekirjallisuuteen, mutta sen myötä saimme selkeämmän rungon työn etenemiselle.

Raportin kirjoittaminen oli vaihe, joka kehitti eniten kriittisestä ajattelua sekä lähteiden käyttöä. Prosessin aikana ilmeni haasteita erityisesti aikataulutuksessa ja työmäärän jakamisessa. Välillä työn eteneminen tuntui hitaalta ja aikataulussa pysyminen vaati suunnitelmallisuutta sekä joustavuutta. Haasteet voitettiin asettamalla selkeitä välitavoitteita ja pilkkomalla työvaiheita pienempiin osiin.

Opinnäytetyöryhmän yhteistyö sujui pääosin hyvin, ja yhteiset keskustelut sekä palaverit olivat hyödyllisiä työn kehittämisen kannalta. Tekijät oppivat kuuntelemaan muiden näkökulmia ja ottamaan rakentavaa palautetta vastaan. Ryhmätyöskentely kehitti myös tekijöiden vuorovaikutustaitoja ja antoi valmiuksia moniammatilliseen yhteistyöhön, jota tarvitaan tulevilla uralla.

Opinnäytetyöprosessi vahvisti asiantuntijuutta varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamisesta. Vaikka prosessi oli välillä haastava, koettiin sen olleen tärkeä oppimiskokemus, joka on valmistanut entistä paremmin varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtäviin sekä erityisosaamiseen, eli kasvattanut tekijöiden ammatti-identiteetin vahvistumista.

### 7.4 Kehittämistyön hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Kehittämistyömme videot varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamisesta tarjoavat monipuolista ja havainnollistavaa materiaalia, jota voidaan hyödyntää laajasti myös alkuperäisen kohderyhmän ulkopuolella. Opetuskäyttöön suunnattujen videoiden käyttöä voisi laajentaa esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutuksiin, perehdytysmateriaaleiksi uusille varhaiskasvatuksen sosionomeille tai esimerkiksi päiväkodin johtajille.

Jatkossa materiaalia voisi kehittää edelleen esimerkiksi muokkaamalla videot interaktiivisiksi oppimiskokonaisuuksiksi, joissa katsoja pääsee osallistumaan tehtäviin, pohtimaan omia kokemuksiaan ja saamaan palautetta toimintansa pohjalta. Toisena kehittämisideana voisi olla materiaalin siirtäminen toiselle digitaaliselle alustalle, jolloin se olisi helpommin saavutettavissa eri käyttäjäryhmille. Sisältöä voisi myös laajentaa esimerkiksi podcast-muotoon, verkkokurssiksi tai peli muotoiseksi oppimiskokemukseksi, jossa käyttäjä pääsee harjoittelemaan erilaisia varhaiskasvatuksen sosionomin työtilanteita. Konkreettisesti kehittämistyötä voisi jatkaa esimerkiksi keräämällä palautetta käyttäjiltä ja hyödyntämällä sitä materiaalin päivittämisessä ja laajentamisessa.

## LÄHTEET

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry n.d. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 11.12.2024. Saatavilla: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Arene 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutosten edistäjänä. Ammattikorkeakoulun rehtorineuvosto Arene ry. Viitattu 14.10.2024. Saatavilla: [https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene\\_sosionomiselvitys\\_pitka\\_raportti\\_fin.pdf?t=1526901428](https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428)

Forsström, Milla 2009. Lapsen ohjaamisen kehittäminen erityisluokkien iltapäivähoitoryhmässä. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.4.2025. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200911296409>

Grönholm, Soile 2015. Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan oppimisen yhteyksiä syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.12.2024. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015101815489>

Heikkilä, Asta, Jokinen, Pirkko & Nurmela, Tiina 2008. Tutkiva kehittäminen – Avaimia tutkimus- ja kehittämishankkeisiin terveysalalla. WSOY Oppimateriaalit Oy, Helsinki.

Ilomäki, Liisa 2012. Laatusuhteita e-oppimateriaaleihin. Opetushallitus. Viitattu 15.10.2024. Saatavilla: [https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/144415\\_laatusuhteita\\_e-oppimateriaaleihin\\_2.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/144415_laatusuhteita_e-oppimateriaaleihin_2.pdf)

Järvenkallas, Satu, Karila, Kirsti, Kosonen, Tuomas 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Viitattu 17.9.2024. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>

Karila, Kirsti 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Raportit ja selvitykset 2016 (6). Viitattu 14.10.2024. Saatavilla: [https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/vaikuttava\\_varhaiskasvatus.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf)

Keuruun kaupunki n.d. Kolmiportainen tuki varhaiskasvatuksessa. Viitattu 23.12.2024. Saatavilla: <https://peda.net/opetussuunnitelma/ksops/keuruuops/eo/5lkjot2/ppa/kjotjpk2:file/download/7ce6c22cf05a351c2f41e5c113aea0965e552fd8/Kasvun%20ja%20oppimisen%20tuen%20j%C3%A4rjest%C3%A4misen%20periaatteet%20Keuruulla.pdf>

Karila, Kirsti 2017. Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka? Pedagogiikan aika. Viitattu 13.12.2024. Saatavilla: <https://www.vol.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>

Miettinen, Erno, Utriainen, Sampo 2016. Tiivistä ydin ja konkretisoi teoria. Kehittämistyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Theseus. Viitattu 15.10.2024. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016121921102>

Opetushallitus 2024. E-oppimateriaalin laatukriteerit. Viitattu 8.10.2024. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/julkaisut/e-oppimateriaalin-laatukriteerit>

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 4.9.2024. Saatavilla: <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8931215>

Opetushallitus n.d. a. Lapsen osallisuus. Viitattu 1.4.2025. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/lasten-osallisuus>

Opetushallitus n.d. b. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 15.10.2024. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Opetushallitus n.d. c. Tietoa varhaiskasvatuksesta monialaisen yhteistyön tueksi. Viitattu 17.9.2024. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tietoa-varhaiskasvatuksesta-monialaisen-yhteistyon-tueksi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d. Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa. Viitattu 13.12.2024. Saatavilla: <https://okm.fi/lapsen-tuki-varhaiskasvatuksessa>

Oppariapu n.d. Apua opinnäytetyön kirjoittamiseen. Viitattu 21.4.2025. Saatavilla: <https://oppariapu.wordpress.com/ennakointimenetelmat/>

Rintakorpi, Kati, Holmikari, Johanna, Jalasmäki, Henna, Kukkonen, Sonja 2023. Ammattina varhaiskasvatuksen sosionomi. Opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.10.2024. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-556-6>

Roos, Piia 2017. Osallisuuden polulla. Pedagogiikan aika. Viitattu 28.12.2024. Saatavilla: <https://www.vol.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>

Salonen, Kari, Eloranta, Sini, Hautala, Tiina, Kinos, Sirppa 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Viitattu 8.10. 2024. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-216-649-4https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/817817/isbn9789522166494.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Savonia n.d.a. Opinto-opas, sosionomin tutkinto-ohjelma. Viitattu 24.2.2025. Saatavilla: <https://opinto-opas.peppi.savonia.fi/10889/fi/10887/16750/926>

Savonia n.d.b. Tietoa opiskelusta. Tutkintosääntö. Viitattu 21.4.2025. Saatavilla: <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tietoa-opiskelusta/>

Savonia.fi n.d.a. Tutustu Savoniaan. Viitattu 13.12.2024. Saatavilla: <https://www.savonia.fi/tutustu-savoniaan/>

Savonia.fi n.d.b. Strateginen ohjaus ja johtaminen. Viitattu 21.4.2025. Saatavilla: <https://www.savonia.fi/app/uploads/2024/08/Savonia-Strategia-2025-2028-FINAL.pdf>

Sosiaalialan ammattikorkeakoulu verkosto 2023a. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Viitattu 24.2.2025. Saatavilla: <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>

Sosiaalialan ammattikorkeakoulu verkosto 2023b. Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit. Viitattu 14.10.2024. Saatavilla: <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/12/Varhaiskasvatuksen-sosionomikompetenssit-2023.pdf>

Superliitto 2022. Lastenhoitajana varhaiskasvatuksessa. Viitattu 14.10.2024. Saatavilla: [https://www.superliitto.fi/site/assets/files/4599/lastenhoitajana\\_varhaiskasvatuksessa\\_2022\\_web.pdf](https://www.superliitto.fi/site/assets/files/4599/lastenhoitajana_varhaiskasvatuksessa_2022_web.pdf)

Talentia n.d. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva. Viitattu 4.9.2024. Saatavilla: <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>

Tehy n.d. Henkilöstömitoitus varhaiskasvatuksessa. Viitattu 14.10.2024. Saatavilla: <https://www.tehy.fi/fi/tyoelamaopas/tyosuhteen-aikana/tyosuojelu/henkilostomitoitus-varhaiskasvatuksessa>

Terävä, Johanna & Böök, Marja Leena 2022. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa Merja Koivula, Anna Siippainen & Paula Eerola-Pennanen. Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino.

Turja, Leena 2020. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Eeva Hujala & Leena Turja (toim.). Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: Ps kustannus. Viitattu 28.12.2024.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 11.12.2024. Saatavilla: [https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje\\_2023.pdf](https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf)

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Viitattu 14.10.2024. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidm46111192020320>

## LIITE 1: TEEMAHAASTATTELU

**Haastattelurunko:** Haastateltava halusi pysyä tunnistamattomana, joten haastattelu toteutettiin sähköpostin välityksellä, jonka jälkeen se kopioitiin raporttiin ja lopuksi videoitiin.

Videon tavoitteena on tuoda esille ja selkiyttää varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa varhaiskasvatuksessa ja tällä tapaa ikään kuin markkinoida Savonia-ammattikorkeakoulussa opiskelevia sosionomeja varhaiskasvatuksen polulle.

### Teema 1: taustoitus

- Kerro itsestäsi, esimerkiksi missä työskentelet ja milloin olet aloittanut työt varhaiskasvatuksen sosionomina. Entä työkokemus muuten varhaiskasvatuksessa?

### Teema 2: sosionomin opinnot

- Miksi sosionomin opinnot?
- Kerro ajatuksiasi sosionomin erityisosaamisesta, onko sitä tai mitä koet niiden olevan?

### Teema 3: ammatti-identiteetin rakentuminen opintojen kautta

- Kuinka opinnot ovat vaikuttaneet ammatti-identiteettisi kehittymiseen?

### Teema 4: yhteistyö ammattihenkilöstön välillä

- Kerro hieman tehtävänkuvastasi varhaiskasvatuksen sosionomina. Kerro esimerkiksi, kuinka se täydentää henkilöstön osaamista.

**Haastattelu:** Kopioitu suoraan sähköpostista, ilman muokkauksia tai korjauksia.

### Teema 1: taustoitus

\* Kerro itsestäsi, esimerkiksi missä työskentelet ja milloin olet aloittanut työt varhaiskasvatuksen sosionomina. Entä työkokemus muuten varhaiskasvatuksessa?

o Olen työskennellyt varhaiskasvatuksessa kokopäiväisesti vuodesta 2017 asti. Tätä ennen olen ollut varhaiskasvatuksessa työkokeilussa sekä tehnyt pidempiä ja lyhyempiä sijaisuuksia. Nyt työskentelen kunnallisessa varhaiskasvatusyksikössä jatkettua aukioloajan ryhmässä. Työt varhaiskasvatuksen sosionomina olen aloittanut kesäkuussa 2024. Ennen tätä olen työskennellyt varhaiskasvatuksessa hoitajana sekä opettajana. Olen aiemmalta koulutukseltani lähihoitaja, mutta työskentelin ei-kelpoisena varhaiskasvatuksen opettajana usean vuoden ajan, ennen kuin opiskelin ja valmistuin sosionomiksi. Hoitajana töitä en ole tehnyt montaa vuotta.

### Teema 2: sosionomin opinnot

\* Miksi sosionomin opinnot?

o Koska varhaiskasvatus ja lasten kanssa työskentely kiinnostaa. Olen pohjakoulutukseltani lapsiin ja nuoriin erikoistunut lähihoitaja ja olen työskennellyt varhaiskasvatuksessa jo vuosia. Hain opiskelemaan sosionomiksi jo ennen lakiuudistusta, jolloin toivoin saavani myös

opettajan kelpoisuuden. En kuitenkaan tuolloin päässyt opiskelemaan, vaan vasta myöhemmin, joten en enää saanut opettajan kelpoisuutta. Sosionomiksi opiskelu ammattikorkeakoulussa kiinnosti enemmän kuin opettajaksi yliopistossa, sillä halusin opiskella monimuotoisesti töiden ohella. Aiemmin yliopisto-opinnot eivät onnistuneet monimuotoisesti, kun taas sosionomin opinnot onnistuivat. Tästä syystä valikoitui ammattikorkeakoulu ja sosionomin opinnot. Ennen opintoja, en edes tiennyt tarkasti mitä sosionomin opintoihin kuuluu. Halusin vain opiskella lisää korkeakoulussa alaa, jolla työskentelen. Opintojen ja valmistumisen jälkeen olen erittäin tyytyväinen, että valitsin juuri sosionomin opinnot.

\* Kerro ajatuksiasi sosionomin erityisosaamisesta, onko sitä tai mitä koet niiden olevan?

o Sosionomin erityisosaamista on mielestäni sosiaalipedagoginen ja sosioekonominen asiantuntijuus, palveluohjaus, perheiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä lastensuojelu ja perhe työ.

o Sosionomin opintoihin ei kuulu perushoidon opettelua, vaan opinnoissa keskitytään sosiaaliseen puoleen. Mielestäni on kuitenkin erittäin tärkeää, että esimerkiksi harjoitteluiden avulla sosionomi saa oppeja perushoidosta. Varhaiskasvatuksessa työskennellessä jokaisen ammattiryhmän edustaja tekee samat asiat perushoittoon liittyen.

### **Teema 3: ammatti-identiteetin rakentuminen opintojen kautta**

\* Kuinka opinnot ovat vaikuttaneet ammatti-identiteettisi kehittymiseen?

o Vahvasti ja suuresti. Lähdin kouluun ”takki auki” ja tavoitteenani vain saada kelpoisuus. Ajattelin, että olen jo valmis ja osaan jo kaiken, joten käyn koulun vain saadakseni pätevyyden toimia sosionomina. Voi kuinka väärässä olinkaan! Opin opintojeni aikana valtavasti uutta ja kasvoin paljon paremmaksi varhaiskasvattajaksi, kuin mitä olin aiemmin.

o Opintojen aikana opin, mitä sosionomin työ on. Taitoni ja varsinkin tietoisuuteni on lisääntynyt todella paljon. Määrittelen itseni ammatillisesti eri tavalla kuin aiemmin. Koen olevani hyvä työssäni ja olen oikealla alalla. Koska koen pätevyyttä ja onnistumisia, ne lisäävät motivaatiotani tehdä työtä ja opetella lisää!

### **Teema 4: yhteistyö ammattihenkilöstön välillä**

\* Kerro hieman tehtävänkuvastasi varhaiskasvatuksen sosionomina. Kerro esimerkiksi, kuinka se täydentää henkilöstön osaamista.

o Koska olen työskennellyt monta vuotta varhaiskasvatuksen opettajana, on aluksi ollut hiukan vaikeaa vaihtaa omaa roolia varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Myöskin koska ammattinimike on vasta uusi, on siihen liittyvät työtehtävät vielä monille hiukan epäselviä. Olen itse yrittänyt olla avaamassa polkua muille varhaiskasvatuksen sosionomeille ja olen halunnut tehdä meidän tehtäväämme näkyväksi. Olen tehnyt paljon materiaaleja (postereita yms) muiden käyttöön, jotta tietoisuus varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta aukeaisi paremmin.

o Minun työtehtäviini kuuluu:

\* pedagogisen toiminnan suunnittelu, arviointi ja toteutus

- \* Lasten ja perheiden osallisuuden tukeminen
- \* Palveluohjaus
- \* Vanhemmuuden tukeminen
- \* Turvallisen ja tukevan ympäristön luominen
- \* Tiimin, lapsiryhmän ja kasvatusyhteisön yhteisöllisyyden vahvistaminen

o Työni tarkoitus varhaiskasvatuksessa on:

- \* Lapsen ja perheen tukeminen kohti yhteisön jäsenyyttä ja aktiivista kansalaisuutta muuttuvassa yhteiskunnassa vahvistaen tähän tarvittavia taitoja, valmiuksia ja osaamista
- \* Edistää lasten ja perheiden hyvinvointia ja ehkäistä lasten syrjäytymistä.

o Mielestäni on hyvä, että tiimissä on useamman alan osaajia. Varhaiskasvatuksessa opettajan, hoitajan ja sosionomin opinnot eroavat toisistaan ja jokainen on ammattilainen omalla osa-alueellaan. Kun jokaisen ammattiryhmän edustaja tuo omat tietonsa ja taitonsa ryhmään, niin lapset saavat kokonaisvaltaisen ja monipuolisen kasvun ja kehityksen varhaiskasvatuksessa.

o Sosionomina minä olen suunnitellut meidän ryhmäämme esimerkiksi perhekerhon ja ilta-päiväkahvit. Näihin matalan kynnyksen tapahtumiin huoltajat saavat tulla tutustumaan toisiinsa, muihin lapsiin, työntekijöihin ja ylipäätään toimintaamme. Tapahtumissa huoltajilla on mahdollisuus saada toisiltaan vertaistukea ja esimerkiksi sopia leikkitreffejä. Olen jakanut perheille materiaaleja, joiden avulla he voivat kasvattaa tietämystään ja lisätä perheen yhteistä toimintaa varhaiskasvatuksen ulkopuolellakin.

**Video:** Video kuvattiin puhelimen kameralla ja leikattiin sekä muokattiin sopivaksi InShot-sovelluksen avulla. Video kuvattiin tekijän kotona, käyttäen sopivasti valaistua huonetta ja vaaleaa taustaseinää hyödyntäen. Videon eteneminen:

1. Olen Sonja, opiskelen varhaiskasvatuksen sosionomiksi Savonia-ammattikorkeakoulussa. Video on osa opinnäytetyötämme ja se on tehty yhteistyössä Savonian kanssa.
2. Opinnäytetyön aiheena on varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaaminen ja sen tavoitteena on selkiyttää sosionomiopiskelijoille varhaiskasvatuksen osaajan polkua sekä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa. Työnkuva on vielä hieman epäselvä, joten päätin haastatella jo valmistunutta ja työelämässä työskentelevää varhaiskasvatuksen sosionomia.
3. Haastattelu on käyty sähköpostin välityksellä haastateltavan nimettömyyden turvaamiseksi ja näin ollen minä esiinnyn videolla. Luenkin nyt teille kysymykset ja niihin saadut vastaukset.
4. \*Luen haastattelun\*
5. Kiitos videon seuraamisesta!

## LIITE 2: ERITYISOSAAMISEN VIDEOON KÄSIKIRJOITUS

Videon visualisointi:

Videolla esitetään kuvia ja videoklippejä lapsista osallistumassa erilaisiin aktiviteetteihin, jotka tukevat videon teemoja ja havainnollistavat aihetta katsojalle. Visuaalisuus on keskeisessä roolissa, ja värimaailma on huolella valittu rauhalliseksi, luoden miellyttävän ja keskittymistä edistävän ilmapiirin. Videoon on lisätty dynaamisia graafisia elementtejä, jotka tekevät sisällöstä elävämpää ja lisäävät mielenkiintoa.

Taustalla soi rauhallinen, tunnelmaan sopiva musiikki, joka rytmittää videota ja luo yhtenäisyyttä sen eri osien välille. Videossa ei ole puhetta tai muita ääniä, joten sen painopiste on vahvasti visuaalisessa ilmeessä ja sen välittämässä viesteissä. Kokonaisuus on suunniteltu houkuttelemaan katsojan huomio ja tekemään sisällöstä helposti seurattavaa ja vaikuttavaa.

### **Johdanto (0:13-0:20)**

Sisältö:

0:07-0:13 Videon sisältöön syvennyttään aloituskysymyksen avulla: Mitä ovat varhaiskasvatuksen sosionomin keskeiset osaamisalueet?

0:13-0:20 Esitellään varhaiskasvatuksen sosionomin keskeiset osaamisalueet, jotka ponnahtavat yksitellen esiin: varhaiskasvatuksen pedagogiikka, erityinen tuki ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä varhainen oppiminen ja ohjaus.

Jokainen osaamisalue esitellään yksitellen avaten jokaista teemaa ja sen keskeisimpiä asioita.

### **Varhaiskasvatuksen pedagogiikka (0:21-2:00)**

Sisältö:

0:27–0:37: Varhaiskasvatuksen pedagogiikka on arjen rutiineissa ja lasten sekä aikuisten vuorovaikutuksessa näkyvää toimintaa. Se yhdistää kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudeksi, joka on läsnä koko päivän ajan varhaiskasvatuksessa.

0:37-0:47 Laadukkaan pedagogiikan toteutuminen vaatii henkilöstöltä vahvaa asiantuntijuutta sekä kykyä edistää lapsen oppimista ja hyvinvointia.

0:47-0:56 Vuorovaikutus lasten kanssa on olennainen osa pedagogiikkaa. Vuorovaikutuksen tulisi olla sensitiivistä ja se edellyttää ymmärrystä lapsen kehityksestä sekä taitoa kuunnella ja huomioida lapsia.

0:56-1:08 Kasvatus

- Kasvatus välittää, muokkaa sekä uudistaa kulttuurisia arvoja, tapoja ja normeja
- Lasten omien mielipiteiden ilmaisun ja kriittisen ajattelun tukeminen
- Kasvatus ohjaa lapsia toimimaan eettisesti ja ymmärtämään oman toiminnan vaikutukset muihin sekä ympäristöön

- Tavoitteena tukea lapsen yksilöllisen identiteetin kehitystä
- Lapsia rohkaistaan kykyjensä mukaan auttamaan ja tukemaan toisia

#### 1:08-1:20 Opetus

- Tavoitteena on tukea lasten oppimista ja auttaa heitä ymmärtämään itseään, muita ihmisiä sekä maailmaa heidän ympärillään
- Lapsia kannustetaan oppimaan ja kokeilemaan monipuolisesti erilaisia oppimisen menetelmiä
- Opetus tukee lapsen luonnollista uteliaisuutta sekä tutkimisen iloa
- Opetuksessa on keskeistä huomioida lasten kiinnostuksen kohteet, taitotaso sekä yksilölliset tarpeet

#### 1:21-1:36 Hoito

- Hoito on emotionaalista välittämistä sekä lapsen perustarpeisiin vastaamista
- Lapsen kokemus siitä, että häntä kuunnellaan, ymmärretään ja arvostetaan, on keskeistä hoidon kannalta
- Hyvä hoito muodostuu läheisyydestä, kunnioituksesta ja vastavuoroisesta vuorovaikutuksesta
- Arjen hoitotilanteet, kuten ruokailu ja pukeminen ovat merkittäviä, päivittäin toistuvia pedagogisia tilanteita
- Hoitotilanteet opettavat lapselle esimerkiksi vuorovaikutustaitoja sekä omatoimisuutta

1:37-1:47 Varhaiskasvatuksen ympäristö suunnitellaan tukemaan ja edistämään lapsen oppimista tarjoten heille monipuolisia oppimismahdollisuuksia.

1:47–2:00 Varhaiskasvatuksessa leikki on keskeinen osa toimintaa, ja sillä on merkittävä rooli lapsen oppimisessa, hyvinvoinnissa sekä vuorovaikutustaitojen kehittämisessä. Toimintaan kuuluu vapaata ja ohjattua leikkiä sekä tutkimista, liikuntaa ja taiteellista ilmaisua.

### **Varhainen oppiminen ja ohjaus (2:00-4:02)**

Sisältö:

2:07-2:15: Kasvattajan oma ymmärrys oppimisesta ja sen prosessista vaikuttaa siihen, miten hän tukee ja ohjaa lapsia.

2:17-2:31: Lapsen oppiminen on tehokkainta silloin, kun oppiminen herättää tunteita ja tarjoaa elämyksiä. Kasvattajan tehtävä on ohjata lasta pohtimaan kysymyksiä ja etsimään ratkaisuja itse, jolloin lapsen sinnikkyys ja ajattelu vahvistuvat luonnollisesti.

2:32-2:38: Tutkiminen on lapselle luonnollinen tapa oppia. Oppimisen lähtökohtana on lapsen ihmettely, joka pohjautuu lapsen ajatuksiin ja havaintoihin.

2:38-2:42: Aikuisen tuki ja rohkaisu vahvistavat lapsen kysymisen ja tutkimisen taitoja. Leikki ja omaehtoinen tutkiminen edistävät ja ylläpitävät kiinnostusta oppimiseen.

2:45-2:54 Lapsi oppii ja kehittyä vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa. Ryhmässä toimiminen antaa lapselle mahdollisuuden tarkastella omaa osaamistaan ja oppia uusia taitoja.

2:54-3:02 On tärkeää antaa lapsen ratkaista itsenäisesti ongelmia, eikä aikuisena antaa valmiita vastauksia tai ratkaisuja, esimerkiksi riitatilanteissa.

3:02-3:14 Käytännössä ohjaaminen on lapsen kehityksen tukemista vuorovaikutuksessa lapsen, kasvattajan ja ympäristön välillä. Ohjaaminen on tavoitteellista toimintaa ja sen taustalla on jokin tavoite tai toive, jonka ohjattavan toivotaan täyttävän.

3:15-3:31 Kasvattajan toimintaan tilanteessa vaikuttaa lapsen ikä ja kehitystaso, odotukset lasta kohtaan, kokemukset vuorovaikutustilanteista lapsen kanssa ja lapsen persoonallisuus.

3:32-4:02 Leikki on lapsen keskeisin tehtävä. Sosionomi tulee aktiivisesti opettaa ja tukea lapsen leikkitaitoja. Sosionomi voi opettaa ja tukea lapsen leikkitaitoja menemällä itse mukaan leikkiin. Sosionomi tukee ja opettaa leikkiä kyselemällä, havainnoimalla, ohjaamalla, keskustelemalla ja kannustamalla.

### **Erityinen tuki ja lapsen osallisuuden vahvistaminen (4:02-5:53)**

4:09-4:35 Tuen portaat varhaiskasvatuksessa.

#### **YLEINEN TUKI**

- Kaikki lapset ovat oikeutettuja yleiseen tukeen
- Tuki muokataan yksilölliset tarpeet huomioiden
- Yhteistyö kasvattajien ja lapsen vanhempien välillä olennaista

#### **TEHOSTETTU TUKI**

- Ennaltaehkäisevää, säännöllistä
- Tuki aloitetaan huolen herätessä lapsen kehityksestä
- Lapsen havainnointia lisätään

#### **ERITYINEN TUKI**

- Kun lapsi tarvitsee jatkuvaa ja kokonaisvaltaista tukea
- Tukitoimet vaativat erityispedagogisia taitoja
- Yksilöllisesti suunnitellut tukimuodot

4:35- 4:49 Osallisuus tarkoittaa sitä, että lapsi on osa ryhmää ja yhteisöä sekä siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta lapsen omista lähtökohdista käsin. Lapsilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä liittyviin asioihin,

4:49-5:04 Lapsen osallisuutta mahdollistaa aktiivinen, läsnä oleva henkilöstö, joka tarttuu lasten aloitteisiin ja kiinnostuksen kohteisiin toiminnan lähtökohtana ja kehittää monipuolista oppimisympäristöä mahdollistamaan lapsen innostuminen monipuoliseen tekemiseen ja itsensä ilmaisemiseen.

5:05-5:11 Lapset harjoittelevat varhaiskasvatuksessa taitoja, jotka tukevat heidän rooliaan sekä osallisuuttaan yhteisössä.

5:12-5:23 Sekä lasten, että aikuisten kohdalla osallisuus perustuu luottamuksesta itseensä ja muihin. Turvallisuuden tunne ja lapsen kannustus antavat lapselle rohkeutta ilmaista omia ajatuksiaan sekä osallistua yhteiseen toimintaan.

5:24-5:35 Osallisuus edellyttää yhteistä kieltä ja viestintätapoja, jotta lapsi voi tulla kuulluksi ja osallistua. Lapsen kokemus kuulluksi tulemisesta edistää hyvinvointia ja luo perustan tulevaisuudelle.

5:36- 5:43 Aikuisilla on vastuu varmistaa, että jokainen lapsi tulee kuulluksi.

5:43- 5:53 Lasten osallisuuden toteutumiseksi aikuisilta edellytetään lasten kuuntelemista sekä heidän ideoihinsa tarttumista. Arki tulisi suunnitella niin, että aikaa ja tilaa löytyy myös lasten valinnoille ja ajatuksille sekä mahdollistaa kiireettömät keskustelut.

5:53-5:58 KIITOS

## LIITE 3: ARVIOINTILOMAKE

## 1. Sisällön selkeys ja ymmärrettävyys

Kuinka selkeä ja ymmärrettävä opetusvideo oli?

- Erittäin selkeä
- Melko selkeä
- Jonkin verran epäselvä
- Erittäin epäselvä

Miten hyvin haastattelu toi esille varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan?

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- Jonkin verran
- Ei lainkaan

Mitkä asiat videossa ja haastattelussa olivat mielestäsi erityisen selkeitä?

-

## 2. Sisällön hyödyllisyys ja sovellettavuus

Kuinka hyödyllisenä koet videon ja haastattelun tiedot opetuksessa?

- Erittäin hyödyllisenä
- Melko hyödyllisenä
- Jonkin verran hyödyllisenä
- Ei ollenkaan hyödyllisenä

Miten hyvin opetusvideo ja haastattelu auttoivat ymmärtämään sosionomin erityisosaamista varhaiskasvatuksessa?

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- Jonkin verran
- Ei lainkaan

Voisitko kuvitella hyödyntäväsi videota esimerkiksi opiskelussa tai työelämässä? Miksi/miksi et?

-

Muuta kommentoitavaa?

-